

ROLUL MANAGEMENTUL ȘCOLAR ÎN ASIGURAREA STĂRII DE BINE A ELEVILOR

Inspector școlar general, Marinela Marc, Inspectoratul Școlar Județean Cluj

În contextul actual, evaluarea sistemului de educație trebuie să țină cont nu doar de atingerea unor obiective, a unor indicatori de reușită bazați pe criteriile academice și pedagogice, ci și de climatul școlar, care nu vizează doar planul de acțiune împotriva violenței și bullyingului, ci și ameliorarea stării de bine a elevilor și profesorilor implicați în procesul educativ. Starea de bine este un termen frecvent utilizat, dar inconsistent definit. Analiza sistematică a literaturii a arătat că definiția stării de bine este variabilă. Ea a fost studiată într-o gamă largă de discipline, grupe de vârstă, culturi, comunități și țări, rezultând o mare varietate de definiții, care face dificilă compararea concluziilor.

Starea de bine începe cu înțelegerea conceptului de stare de bine a elevilor, care este definit de satisfacția elevilor față de viața la școală, de implicarea lor în procesul de învățare și de comportamentul social și emoțional. Starea de bine a elevilor este o stare durabilă, caracterizată prin sentimente și atitudini predominant pozitive, relații bune de comunicare la școală, reziliență, optimism și un nivel ridicat de satisfacție față de experiențele de învățare.

Această definiție succintă oferă o bază de la care elevii, părinții, profesorii, managerii și autoritățile pot începe să discute și să definească ce aspecte ale stării de bine a elevilor sunt cele mai relevante pentru contextul școlii.

ERO (Education Review Office) a identificat nouă concepte cheie, sinonime cu starea de bine și succesul elevilor. Aceste concepte sunt descrise drept rezultatele dorite pentru starea de bine a elevilor și sunt menționate în toți indicatorii de reușită școlară:

1. Elevii au un sentiment de apartenență și de legătură cu școala, cu colegii și cu comunitatea
2. Elevii experimentează reușita și succesul
3. Elevii sunt rezilienți, au capacitatea de a trece peste situațiile dificile
4. Elevii au competențe sociale și emotionale - sunt conștienți din punct de vedere social, au abilități interpersonale, sunt siguri de sine, sunt capabili să decidă responsabil și să se autocontroleze
5. Elevii sunt activi fizic și au stiluri de viață sănătoase
6. Elevii sunt ascultați de profesorii de la școală, la care pot să apeleze pentru a-și crește potențialul, pentru a discuta opțiunile și a rezolva problemele pe care le au

7. Elevii se simt în siguranță la școală
8. Elevii sunt implicați, în activități, invitați să participe și să aducă contribuții pozitive la viața școlii
9. Elevii își înțeleg locul în lume, sunt încrezători în identitatea lor și sunt optimiști în ceea ce privește viitorul lor

Principiile care consolidează practicile și procesele pentru starea de bine a elevilor sunt puternic legate de o abordare holistică a stării de bine elevilor și recunosc starea de bine elevilor ca fiind multidimensională. Principiile sunt următoarele:

1. Relațiile pozitive și de încredere se află în centrul eforturilor de a promova eficient starea de bine a elevilor, creând un sentiment de conexiune și apartenență în cadrul comunității școlare.
2. Punctele tari ale elevilor sunt evaluate și utilizate ca bază pentru promovarea stării de bine a elevilor.
3. Coeziunea politicilor, practicilor, intervenției și inițiativelor contribuie la o abordare integrată, combinată și fără blocaje în promovarea stării de bine a elevilor.
4. Cercetarea este dinamică, are în atenție contextul școlar, folosește o gamă largă de surse de informații și acționează asupra constatărilor pentru a îmbunătăți starea de bine a elevilor, determinând îmbunătățiri, atât în contextul învățării, cât și în demersul didactic.
5. Colaborarea permite includerea și implicarea elevilor, cadrelor didactice, managerilor, părinților și comunității în promovarea stării de bine a elevilor.

Procesele de analiză și revizuire sunt fundamentale pentru școlile care își propun să îmbunătățească starea de bine a elevilor. Aceste procese permit autorităților, managerilor și cadrelor didactice să identifice sistematic, să acorde prioritate, să învețe și să modifice strategiile pentru a îmbunătăți starea de bine a elevilor. Procesele de analiză și revizuire sunt adesea determinate de o întrebare evaluativă generală: **„În ce măsură școlile promovează și răspund la starea de bine a elevilor?”**

Managerii unităților de învățământ trebuie să-și adapteze analiza, în funcție de contextul și prioritățile privind acest concept, existând o serie de modalități prin care școlile pot proceda pentru a investiga și a reflecta asupra stării de bine a elevilor.

Pentru a începe să răspundă cât de bine promovează și reacționează o școală la starea de bine a elevilor, **comunitățile școlare trebuie să lucreze împreună pentru a dezvolta o viziune pentru starea de bine elevilor**. O înțelegere a măsurii în care este promovată starea de bine a elevilor poate fi obținută prin utilizarea unei serii de resurse și date din comunitatea școlară, bazate pe:

- a) Observații ale cadrului didactic în clasă, la locul de joacă și la alte activități extrașcolare
- b) Profiluri sau portofolii ale elevilor
- c) Întâlniri cu părinții
- d) Analiza datelor privind rezultatele școlare și extrașcolare

Nevoile și prioritățile fiecărei școli vor fi diferite și se pot concentra pe procesele care susțin starea de bine sau o anumită provocare cu care se confruntă elevii în orice moment.

În școlile în care se promovează și se răspunde stării de bine a elevilor, analiza are în vedere perspectivele elevilor, ale părinților și comunității, ale cadrelor didactice și managerilor unităților de învățământ.

Perspectiva elevilor vizează:

1. **Apartenența la comunitatea școlii**, evidențiată de diverse sentimente și atitudini: „Părerile mele contează”, „Colegii mei mă acceptă”, „Sunt invitat la petreceri, aniversări și alte activități la care prietenii mei merg”, „Mă întâlnesc cu alți copii ca la activități academice, sportive și culturale”, „Fac parte dintr-o echipă sau grup care îmi împărtășește interesele”, „Există o mulțime de opțiuni, grupuri și oameni la școală care pot ajuta la dezvoltarea mea”, „Sunt implicat în decizii cu privire la sănătatea și starea mea de bine”.
2. **Gradul de satisfacție:** „Profesorii mei văd potențial în mine și vor să reușesc”.
3. **Flexibilitatea:** „Știu ce să fac când am o problemă”, „Învăț din greșelile mele”, „Există profesori la școală care mă ajută când sunt trist sau supărat”, „Școala noastră are o mulțime de adulți cu care pot să vorbesc și să mă ajute”.
4. **Competența socială și emoțională:** „Știu ce să fac când văd pe altcineva care are nevoie de ajutor”, „Știu la ce sunt bun și la ce sunt alții buni”, „Știu ce mă motivează și am strategii pentru a-mi îmbunătăți situația”, „Profesorii și prietenii mei de la școală sunt acolo pentru mine când am nevoie de ei”, „Toți profesorii mei sunt de încredere, corecți, buni ascultători, nu mă judecă”, „Profesorilor mei le pasă de mine și de toți ceilalți copii din clasa / școala noastră”, „Profesorii mei mă ascultă și își fac timp să vorbească cu mine despre multe lucruri”, „Profesorii mei apreciază când am făcut o treabă bună”, „Mă simt confortabil și încrezător să primesc ajutor de la mulți adulți la școală dacă am o problemă”.
5. **Dinamismul:** „Există o mulțime de spații în care mă pot juca, pot face exerciții fizice, mă relaxez”, „Am abilitățile de a avea grijă de corpul meu, în ceea ce privește dieta, igiena și activitatea fizică”, „Școala oferă o mulțime de activități la

care pot participa alături de prietenii mei”, „Fac parte dintr-o echipă/un club sportive, artistic, științific sau un grup de interese”, „Știu că a te menține activ, a mânca sănătos și a respecta timpul de somn contribuie la starea mea de bine”.

6. **Siguranța:** „Mă simt în siguranță la școală, toate spațiile și oamenii de la școală sunt prietenoși”, „Mă simt încrezător să cer ajutor atunci când am probleme sau supărări”, „Cunosc regulile din clasă și din școală”, „Mă simt susținut de o mulțime de adulți la școală”, „Știu ce se așteaptă de la mine”, „Adulții de la școală fac ceva când le spun că am o problemă”, „Știu ce să fac când văd pe altcineva care ia decizii nesigure”.
7. **Simț puternic al identității:** „Limba, cultura, credința și identitatea mea sunt recunoscute, apreciate și respectate”, „Sunt tratat corect și am aceleași oportunități pe care le au alți copii”, „Îmi plac profesorii mei și le pot vorbi despre lucruri care contează pentru mine”, „Profesorii mei respectă, acceptă și apreciază toate lucrurile care mă reprezintă”.

Părinții și comunitatea sunt fundamentali pentru promovarea și răspunsul la rezultatele dorite pentru starea de bine a elevilor. În școlile în care se promovează starea de bine a elevilor, vor fi evidente următoarele **perspective din partea părinților și comunității:** „Ne simțim primiți la școala copilului, suntem apreciați și părerea noastră contează”, „Cultura și valorile școlii reflectă practicile despre care știm că promovează starea de bine a elevilor”, „Eforturile de a aborda prioritățile privind starea de bine a elevilor folosesc atuurile comunității”, „Avem o relație pozitivă cu profesorii și echipa de conducere de la școala copilului nostru”, „Ne simțim confortabil vorbind cu profesorii copiilor noștri despre orice griji pe care le avem în ceea ce privește starea lor de bine”, „Există un flux bun de comunicare între familie și școală, împărtășim informații cu profesorii privind starea de bine a copilului nostru”, „Suntem implicați activ în dezvoltarea de strategii care îmbunătățesc starea de bine a copiilor noștri”, „Suntem conștienți de serviciile și programele la care copilul nostru poate avea acces prin școală și comunitate”, „Putem accesa resurse de la școală despre subiecte relevante pentru starea de bine”.

În ceea ce privește **perspectiva profesorilor asupra stării de bine a elevilor**, aceasta poate fi evidențiată prin comportamente de tipul: construiesc relații puternice cu toți elevii și cu mediul lor, le pasă de elevi și înțeleg că succesul elevilor este sporit atunci când are prioritate starea de bine a elevilor, elevii îi percep ca pe niște profesori abordabili, cunoscători, corecți și de încredere, se angajează în promovarea stării de bine a elevilor și contribuie pozitiv la cultura stării de bine la școală, sunt modele de persoane pozitive și empaticе, își fac timp pentru elevi să vorbească cu ei despre probleme care îi

preocupă, contribuie la activități curriculare și extrașcolare din școală, practica lor este centrată pe elev, incluzivă, fără judecată și pentru siguranță, își folosesc cunoștințele pentru a crea oportunități de învățare semnificative și interesante pentru toți elevii, valorifică toate experiențele elevilor în clasă, folosesc o serie de strategii pentru a motiva elevii, predau în mod deliberat abilități sociale și emoționale, inclusiv conștientizarea de sine, autogestionarea, conștientizarea socială, abilitățile de muncă în echipă și de luare a deciziilor responsabile, au abilitățile și resursele pentru a promova și a răspunde stării de bine a elevilor și identifică atunci când un elev este în pericol sau are nevoie de sprijin suplimentar.

Referitor la **Perspectivă managerilor asupra stării de bine a elevilor**, acestea pot fi evidențiate de diverse atitudini și contexte: se angajează să creeze un mediu școlar pozitiv printr-o viziune, o cultură școlară și valori care promovează starea de bine a elevilor, iau decizii care sunt bazate pe sfaturi și opinii ale experților, implementează programe eficiente, bazate pe argumente, care răspund priorităților identificate de datele școlii, susțin diversitatea și realizările elevilor și cadrelor didactice, alocă resurse pentru a promova proiecte ce vizează stărea de bine a elevilor, stabilesc responsabilitățile pe care le are personalul privind starea de bine a elevilor, oferă instruire și resurse personalului școlii pentru a promova starea de bine a elevilor, creează oportunități pentru ca personalul să fie motivat și să-și adapteze practicile pentru a promova starea de bine a elevilor.

Responsabilitatea managerilor este să ia în considerare, să promoveze și să răspundă tuturor nevoilor elevului, inclusiv celor fizice, sociale, emoționale, academice și spirituale. Aceste considerente necesită asumare clară și acțiune deliberată în toate domeniile de la curriculum, la prioritățile strategice, până la practicile didactice. Pentru a maximiza rolul pe care unitățile de învățământ îl au în promovarea și intervențiile privind starea de bine a elevilor, este nevoie de un nivel ridicat de coordonare și coeziune la nivelul unităților de învățământ. Un rol important în acest sens îl au parteneriatele școlii cu părinții, autoritățile locale, instituțiile care oferă servicii de sănătate publică, servicii sociale, siguranță în mediul școlar, care oferă cadrul și resursele pentru identificarea și implementare de soluții pentru îmbunătățirea activă a stării de bine a tuturor elevilor. Având în vedere faptul că elevii și profesorii petrec o bună parte din zi la școală, climatul școlar poate fi îmbunătățit printr-o serie de măsuri și activități care, dacă sunt desfășurate susținut, pe o perioadă mai îndelungată de timp, pot avea efecte vizibile asupra stării de bine. Aceasta poate fi modelată printr-o serie de influențe generale, inclusiv gradul în care există o posibilitatea de alegere, atingerea obiectivelor semnificative, relații pozitive,

bucurie, creștere și dezvoltare personală, sănătate și siguranță. Alegerea este importantă deoarece are impact pozitiv asupra elevilor, contribuie la o motivare îmbunătățită, interes și angajament pentru îndeplinirea sarcinilor. Când elevii au posibilitatea de alegere și oportunități de a se angaja în activități care sunt de interes pentru ei, bunăstarea lor este ameliorată. Implicarea reală a Consiliului Elevilor în luarea deciziilor care îi vizează, creșterea rolului acestuia în stabilirea activităților și proiectelor educative oferă oportunități considerabile pentru cei implicați, în acest scop, rolul profesorului devenind mai degrabă acela al unui facilitator, elevii asumându-și un rol activ în propria educație.